

(Ф 03.02 – 91)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Навчально-науковий Юридичний інститут
Кафедра теорії та історії держави і права

ЗАТВЕРДЖУЮ
в.о. ректора

" 16 " 16 2016 р.

Система менеджменту якості

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни
«Основи права»

для усіх напрямів та спеціальностей

Курс – 2 Семестр – 3,4

Аудиторні заняття – 34

Самостійна робота – 56

Диференційований залік – 3, 4 семестр

Усього (годин/кредитів ECTS) – 90/3

Індекс Н-№ін-№спец/15-№з/п

СМЯ НАУ НІІ 13.01.01-02-2016

Система менеджменту якості.
Навчальна програма
навчальної дисципліни
«Основи права»

Шифр
документа

СМЯ НАУ
НП 13.01.01-02-2016

Стор. 2 із 11

Навчальну програму дисципліни «Основи права» розроблено на основі освітньо-професійної програми та навчальних планів, введених в дію з 2015 р., підготовки фахівців освітнього ступеня «Бакалавр» за усіма напрямками і спеціальностями та відповідних нормативних документів.

Навчальну програму розробила
доцент кафедри
теорії та історії держави і права

О. Макеєва

Навчальну програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри теорії та історії держави і права, протокол № 15 від «29» 08 2016 р.

Завідувач кафедри

І. Бородин

Навчальну програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради Навчально-наукового Юридичного інституту, протокол № 7 від «07» 09 2016р.

Голова НМРР

В. Вишновецький

(Ф 03.02 – 01)

Узгоджено	Підпис	Прізвище	Посада	Дата
Узгоджено		А. Гудманян	директор ННГМІ	20.09.16
Узгоджено		В. Шмаров	директор ННАКАІ	27.09.16.
Узгоджено		В. Чепіженко	директор ННІАН	29.09.16.

Рівень документа – 36
Плановий термін між ревізіями – 1 рік
Контрольний примірник

УЗГОДЖЕНО
Директор ННЮІ

І. Сопілко
"07" 09 2016 р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма навчальної дисципліни «Основи права» розроблена на основі «Методичних вказівок до розроблення та оформлення навчальної та робочої навчальної програм дисциплін», введених в дію розпорядженням від 16.06.2015р. №37/роз .

Ця дисципліна є базовим курсом для всієї системи вищої освіти, теоретичною основою сукупності знань та умінь, що формують відповідний рівень загального світогляду студента.

Метою викладання дисципліни є підвищення рівня правових знань студентів, їх правосвідомості та правової культури. Це можливо лише за умови повсякденного, професійно-організованого навчання та виховання, що здійснюються під час проведення лекційних та практичних занять, а також у процесі самостійного вивчення навчального матеріалу. Відповідно метою цих форм навчання є формування знань теорії держави і права, основних засад трудового, сімейного, конституційного, адміністративного, цивільного, кримінального та інших галузей права.

Важливою метою навчальної дисципліни є формування у майбутніх фахівців належного рівня правових знань, системи професійно-юридичних навичок та умінь щодо практичного застосування положень тих чи інших галузей права в повсякденному житті.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- оволодіння теоретичними знаннями з навчальної дисципліни;
- набуття навичок практичного застосування набутих теоретичних знань з дисципліни;
- формування уміння користуватися необхідною нормативно-правовою базою;
- виховання у студентів належного рівня правової свідомості та правової культури.

У результаті вивчення дисципліни «Основи права» студент повинен:

Знати:

- основні поняття і категорії дисципліни;
- нормативно-правові джерела окремих галузей права України;
- правові засади регулювання окремих видів суспільних відносин;
- методологію теорії держави і права;
- сутність та характеристику окремих галузей права.

Вміти:

- використовувати засвоєний матеріал в повсякденному житті та у професійній діяльності;
- аналізувати норми Конституції, законів та інших нормативно-правових актів;
- розуміти значення права в житті суспільства, свідомо виконувати його вимоги.

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з одного навчального модуля, а саме модуль № 1 «Основи права», який є логічно завершеною, відносно самостійною, цілісною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання.

Знання та вміння, отримані студентами під час вивчення дисципліни «Основи права», будуть використані під час вивчення переважної більшості наступних дисциплін професійної та практичної підготовки фахівця.

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Модуль №1 «Основи права».

Тема 2.1.1. Основи теорії держави.

Причини виникнення держави. Теорії походження держави. Поняття та ознаки держави (основні й факультативні). Завдання та функції держави. Форми та методи реалізації функцій держави. Поняття форми держави. Сутність теорії поділу влади. Основні риси монархічної форми правління, види монархій. Республіканська форма правління: поняття, загальні та диференційовані риси сучасних республік. Система стримувань і противаг. Унітарна держава: поняття та види. Типи складної держави. Державний режим як форма держави: поняття, види. Характеристика форми української держави. Громадянське суспільство і правова держава. Шляхи формування громадянського суспільства та правової держави в Україні.

Тема 2.1.2. Основи теорії права.

Поняття права (сутність, принципи, функції). Форми (джерела) права. Норма права: поняття, структура та види. Способи тлумачення норм права. Система права. Правова система. Правові системи сучасності. Реалізація права. Предмет і метод правового регулювання.

Правові відносини. Поняття правовідносин та їх ознаки. Підстави виникнення, зміни та припинення правовідносин. Матеріальний та юридичний зміст правовідносин. Фактичний склад правовідносин. Структура правовідносин: суб'єкт, об'єкт, зміст. Правова характеристика фізичної особи як учасника правовідносин. Поняття правосуб'єктності та складові елементи (правоздатність, дієздатність та деліктоздатність). Поняття юридичної особи. Особливості право-дієздатності юридичної особи. Поняття об'єкту правовідносин. Види об'єктів. Поняття юридичного та фактичного змісту правовідносин. Суб'єктивні права та юридичні обов'язки: поняття та види. Юридичні факти: поняття та класифікація.

Основи правової поведінки та юридичної відповідальності. Правосвідомість як відображення правової дійсності. Правова культура: поняття, структура, функції. Поняття правової поведінки та її ознаки. Форми правової поведінки. Види правової поведінки. Правомірна поведінка: поняття та класифікація. Правопорушення: поняття, основні ознаки. Склад правопорушення. Види

правопорушень. Юридична відповідальність: поняття, ознаки. Види юридичної відповідальності. Функції юридичної відповідальності. Підстави притягнення до юридичної відповідальності. Підстави звільнення від юридичної відповідальності.

Тема 2.1.3. Основи конституційного права України.

Конституційне право – провідна галузь національного права України: поняття та предмет правового регулювання. Принципи конституційного права. Методи правового регулювання. Джерела конституційного права. Конституція – основний закон держави (загальна характеристика).

Народовладдя в Україні та форми його здійснення. Референдум як вид безпосередньої демократії: поняття, види. Поняття плебісциту. Інститут виборів: поняття, види. Принципи виборчого права. Виборчі системи. Поняття виборчої квоти.

Інститут громадянства. Способи набуття громадянства. Втрата громадянства (вихід з громадянства, підстави позбавлення громадянства). Міжнародно-правове регулювання інституту апатридів, біпатридів. Правовий статус біженців. Правовий статус людини і громадянина в Україні. Конституційні права, свободи та обов'язки громадян України, гарантії їх дотримання.

Загальна характеристика системи органів державної влади і місцевого самоврядування в Україні. Політико-правовий статус народного депутата України. Політико-правовий статус Президента України. Порядок формування Уряду. Судова система України. Конституційний Суд України як орган конституційної юрисдикції. Територіальний устрій України. Автономна Республіка Крим. Діяльність органів місцевого самоврядування.

Тема 2.1.4. Основи адміністративного права України.

Поняття адміністративного права України і предмет правового регулювання. Принципи адміністративного права. Методи адміністративного права. Джерела адміністративного права. Кодекс України про адміністративні правопорушення (загальна характеристика). Поняття та сфери державного управління.

Адміністративно-правові відносини: поняття та основні ознаки. Види адміністративних правовідносин. Елементи адміністративно-правових відносин. Учасники адміністративно правових відносин. Адміністративна правосуб'єктність. Адміністративний юридичний факт: поняття, класифікація.

Адміністративні правопорушення: поняття та ознаки. Види адміністративних проступків. Склад адміністративного правопорушення.

Адміністративна відповідальність: поняття, ознаки. Суб'єкти адміністративної відповідальності. Підстави притягнення до адміністративної відповідальності. Адміністративне стягнення: поняття, система і види. Особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх. Підстави звільнення від адміністративної відповідальності. Адміністративна відповідальність за правопорушення на повітряному транспорті.

Тема 2.1.5. Основи цивільного права України.

Цивільне право України: поняття, принципи та методи правового регулювання. Джерела цивільного права. Загальна характеристика Цивільного кодексу України.

Цивільно-правові відносини: поняття, елементи. Загальна характеристика учасників цивільних правовідносин. Цивільна правосуб'єктність фізичних і юридичних осіб. Юридичні факти як підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин.

Право власності: поняття та форми права власності. Способи набуття і припинення права власності. Захист права власності.

Цивільно-правовий договір: поняття, види та порядок укладення. Зобов'язання: поняття, види.

Цивільно-правова відповідальність: поняття, суб'єкти, підстави цивільно-правової відповідальності. Цивільно-правова відповідальність в повітряному праві.

Інститут спадкування: поняття, види та порядок.

Тема 2.1.6. Основи сімейного права України.

Сімейне право України: поняття і предмет правового регулювання. Джерела сімейного права. Сімейний кодекс України (загальна характеристика).

Шлюб і сім'я за сімейним законодавством України. Порядок укладання шлюбу. Особисті та майнові права і обов'язки подружжя. Шлюбний договір. Підстави визнання шлюбу недійсним. Припинення шлюбу.

Особисті і майнові права та обов'язки батьків і дітей. Підстави позбавлення батьків батьківських прав. Влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування: усиновлення, опіка та піклування, патронат та інші.

Тема 2.1.7. Основи трудового права України.

Поняття трудового права України і предмет його регулювання. Джерела трудового права. Кодекс законів про працю України (загальна характеристика).

Трудовий договір: поняття, зміст і види. Порядок укладення та припинення трудового договору. Поняття переведення та переміщення на іншу роботу. Підстави розірвання трудового договору.

Поняття і види робочого часу і часу відпочинку.

Трудова дисципліна. Поняття дисциплінарного проступку та його склад. Дисциплінарна відповідальність в галузі повітряного права. Порядок накладення дисциплінарного стягнення. Матеріальна відповідальність: поняття, види.

Індивідуальні і колективні трудові спори, порядок їх вирішення.

Поняття, форми і види соціального захисту.

Тема 2.1.8. Основи кримінального права України.

Поняття кримінального права України, його предмет і метод правового регулювання. Загальна характеристика Кримінального кодексу України.

Поняття злочину, його ознаки та види. Стадії вчинення злочину. Склад злочину. Інститут співучасті. Кримінальна відповідальність: поняття, підстави притягнення та звільнення. Кримінальна відповідальність за вчинення злочинів, що посягають на безпеку руху або експлуатацію повітряного транспорту.

Кримінальне покарання та його види. Обставини, що пом'якшують та обтяжують кримінальну відповідальність. Поняття судимості. Особливості кримінальної відповідальності і покарання неповнолітніх.

Тема 2.1.9. Основи правоохоронної та правозахисної діяльності в Україні.

Поняття правоохоронної діяльності та її ознаки. Система органів правоохоронної діяльності. Органи прокуратури та напрями їх діяльності. Органи внутрішніх справ та напрями їх діяльності. Служба безпеки України та напрями її діяльності.

Поняття правозахисної діяльності та її ознаки. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Юстиція України. Нотаріат України. Адвокатура України.

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

3.1. Основні рекомендовані джерела

3.1.1. Правознавство: навч. посіб. для студентів ВНЗ / за ред. Ю.Е. Губені, Р.П. Возняка, В.І. Андріїва. - Львів : Українські технології, 2014. - 407 с.

3.1.2. Правознавство: навч. посіб. для студентів неюрид. спец. ВНЗ / М.С. Поліщук, М.І. Логвиненко. - Харків: Право, 2014. – 106 с.

3.1.3. Правознавство: підруч. для студентів ВНЗ / Богачова Л. Л. та ін. - Харків: Фолю, 2014. - 635 с.

3.1.4. Яким С.С. Основи правознавства. Навчальний посібник. – Дрогобич: Коло, 2014. – 322 с.

3.1.5. Правознавство. Професійний курс : навч. посіб. / В. В. Галуцько та ін.; Відкр. міжнар. ун-т розв. людини «Україна», Ін-т права та суспіл. відносин. - К. : Університет «Україна», 2013. - 199 с.

3.1.6. Правознавство: навч. посіб. / П.С. Корнієнко; під ред. Черушевої Г.Б. - Вид. 2-е, переробл. та допов. - К.: Четверта хвиля, 2012. - 557 с.

3.2 Додаткові рекомендовані джерела

3.2.1. Конституція України: чинне законодавство станом на 10 серпня 2015 р. Офіц. текст. - Київ : Правова єдність: Алерта, 2015. - 80 с.

3.2.2. Закон України «Про громадянство України» від 18 січня 2001 р., № 2235-14 із змінами // Офіційний вісник України. - № 9. - 16.03.2001. - ст. 1.

3.2.3. Цивільний кодекс України: із змінами та допов. станом на 15.09.2014р.: (відповідає офіц. текстові). - Київ: Правова Єдність: Алерта, 2014. - 320 с.

3.2.4. Кримінальний кодекс України: із змінами та допов. станом на 20 серп. 2015 р.: офіц. текст. - Київ: Правова єдність: Алерта, 2015. - 211 с.

3.2.5. Кодекс України про адміністративні правопорушення: із змінами та допов. станом на 01 верес. 2015 р.: офіц. текст. - Київ: Правова єдність: Алерта, 2015. - 261 с.

3.2.6. Сімейний кодекс України: станом на 16 лют. 2015 р.: відповідає офіц. тексту. - Харків: Право, 2015. - 104 с.

3.2.7. Кодекс законів про працю України: станом на 13 січ. 2015 р.: відповідає офіц. тексту. - Харків: Право, 2015. - 121 с.

3.2.8. Кодекс адміністративного судочинства України: із змін. та допов. станом на 01 жовт. 2014 р.: (відповідає офіц. текстові). - Київ: Правова єдність: Алерта, 2014. - 159 с.

3.2.9. Декларація про державний суверенітет від 16 липня 1990 р., № 55-12//Відомості Верховної Ради УРСР. - № 31. - 31.07.1990 . - ст. 429.

